

Vergaderjaar 2024–2025

36 625 X

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2024 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota)

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

A.	ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVoorstel	2
B.	BEGROTINGSTOELICHTING	3
1	Leeswijzer	3
2	Het beleid	4
2.1	Voorstel van wet	4
2.2	Uitgavenmutaties	5
2.3	Ontvangstenmutaties	6
2.4	Budgettaire gevolgen van beleid	7
3	Bijlage subsidieoverzicht	24

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL

Artikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2024 wijzigingen aan te brengen in de departementale begrotingsstaat van het ministerie van Defensie (X).

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

DE MINISTER VAN DEFENSIE,

R.P. Brekelmans

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1 Leeswijzer

De voorliggende 2^e suppletoire begroting bevat de voorgestelde wijzigingen ten opzichte van de suppletoire begroting september van hoofdstuk X van de begroting van het Rijk.

In deze 2^e suppletoire begroting van Defensie zijn de besluiten van het kabinet uit de Najaarsnota verwerkt. Deze suppletoire wet dient dan ook in samenhang te worden gezien met de Najaarsnota.

In paragraaf 2.1 wordt de cijfermatige aansluiting ten opzichte van de suppletoire begroting september uiteengezet. Vervolgens worden in paragraaf 2.2 de uitgavenmutaties en in 2.3 de ontvangstenmutaties toegelicht. Afsluitend is in paragraaf 2.4 per artikel een tabel opgenomen met daarin de budgettaire gevolgen van beleid en de uitgaven- en ontvangstenmutaties. Per artikel worden de mutaties groter dan of gelijk aan onderstaande staffel op het niveau van de financiële instrumenten (en eventueel artikelonderdeel) toegelicht.

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting) in € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 < 1000	5	10
=> 1000	10	20

De toelichtingen op de uitgaven gelden ook voor de verplichtingen. Alleen indien sprake is van een groot verschil van de verplichtingenmutaties ten opzichte van de uitgavenmutaties wordt dit verschil apart toegelicht. Deze verschillen ontstaan bijvoorbeeld doordat verplichtingen zijn aangegaan die niet tot een uitgavenmutatie leiden of door regelingen waarvoor de verplichtingen dit jaar worden aangegaan terwijl de uitgaven pas volgend jaar (of in de jaren daarna) plaatsvinden.

2 Het beleid

2.1 Voorstel van wet

Met het onderhavige wetsvoorstel wordt voorgesteld de uitgavenbegroting 2024 van het ministerie van Defensie (X) ten opzichte van de suppletoire begroting september met een bedrag van € 1.045,5 miljoen te verlagen. Voorts wordt voorgesteld het ontvangstentotaal voor 2024 met € 4,3 miljoen te verhogen. Dit leidt voor het ministerie van Defensie tot een uitgavenbudget van € 12.378,3 miljoen en een ontvangstenbudget van € 467,4 miljoen. De begroting voor de in 2024 aan te gane verplichtingen is naar beneden bijgesteld met € 154,2 miljoen tot € 13.317,7 miljoen. De cijfermatige aansluiting ten opzichte van de suppletoire begroting september is als volgt:

Uitgaven (bedragen x € 1.000)	
Stand suppletoire begroting september 2024	€ 13.423.874
Wijzigingen 2 ^e suppletoire begroting 2024	€ – 1.045.529
Stand begroting Defensie (X) in de Najaarsnota 2024	€ 12.378.345

Ontvangsten (bedragen x € 1.000)	
Stand suppletoire begroting september 2024	€ 463.107
Wijzigingen 2 ^e suppletoire begroting 2024	€ 4.265
Stand begroting Defensie (X) in de Najaarsnota 2024	€ 467.372

2.2 Uitgavenmutaties

Belangrijkste supplettaire uitgavenmutaties 2024 (2 ^e supplettaire begroting) (bedragen x € 1.000)		
	Art.	2024
Stand begroting 2024 (inclusief NvW)		22.497.398
Mutaties 1e supplettaire begroting 2024		- 70.349
Stand 1e supplettaire begroting 2024		22.427.049
Mutaties supplettaire begroting september		- 9.003.175
Stand supplettaire begroting september		13.423.874
Belangrijkste supplettaire mutaties		- 1.045.529
1. Fasering Oekraïne	1	- 750.000
2. Realisatie Defensiebudget	12	- 57.379
3. Realisatie HGIS	1	- 40.000
4. Overheveling DMF IT	12	- 23.000
5. Teruggave voorfinanciering DOSCO	12	- 22.500
6. Realisatie overige inzet	1	- 10.000
	2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12	
7. Overige uitgavenmutaties		- 142.650
Stand 2e supplettaire begroting 2024		12.378.345

Toelichting overzicht uitgavenmutaties

1. Fasering Oekraïne

De totale kasuitgaven voor 2024 worden per saldo met € 750,0 miljoen neerwaarts bijgesteld. In de voorjaarsbesluitvorming is het budget voor de steun aan Oekraïne voor 2024 verhoogd met € 1 miljard. Met name als gevolg van een krappe defensiemarkt komen deze kasgelden grotendeels niet tot realisatie in 2024. Daarom wordt in deze supplettaire begroting het budget voor 2024 neerwaarts bijgesteld met € 750,0 miljoen. Dit budget wordt met een Nota van Wijziging toegevoegd aan de defensiebegroting voor 2025.

2. Realisatie Defensiebudget

Als gevolg van onder andere de gevolgen van krapte op de defensiemarkt en op de arbeidsmarkt op het realisatievermogen van Defensie, vallen de defensieuitgaven lager uit dan in voorgaande ramingen werd verondersteld. In 2024 € 57,4 miljoen niet meer tot besteding.

3. Realisatie HGIS

Het Budget Internationale Veiligheid (BIV) is op artikel 1.1 van de Defensiebegroting geplaatst, maar valt onder de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS). Het BIV is een voorziening die het mogelijk maakt om op verwachte en onverwachte internationale ontwikkelingen te reageren. Het budget in deze voorziening, dat niet is ingezet, vloeit terug naar de HGIS. Met deze bijstelling vloeit € 40,0 miljoen terug naar de HGIS.

4. Overheveling DMF IT

Het totaal van € 23,0 miljoen betreft voor € 18,0 miljoen aan budgetoverhevelingen in verband met IV-behoeftestellingen en € 5,0 miljoen aan extra uitgaven dataverbruik buiten de Europese Unie.

5. Teruggave voorfinanciering DOSCO

Vorig jaar heeft DOSCO een betaling van € 22,5 miljoen voorgefinancierd. Het DOSCO-budget in het DMF wordt voor deze voorfinanciering gecompenseerd vanaf artikel 12 van de Defensiebegroting.

6. Realisatie overige inzet

De verwachte uitgaven voor de overige inzet zijn € 10,0 miljoen lager dan verwacht. Dit budget wordt met name ingezet voor *Vessel Protection Detachments* (VPD) en een strategische reservering transport voor de *Very High Readiness Joint Task Force* (VJFT). In 2024 worden niet veel VPD's meer verwacht, waardoor een deel van het resterende budget niet in 2024 tot besteding komt, ook de reservering voor transport wordt verwacht niet nodig te zijn in 2024.

7. Overige uitgavenmutaties

Per saldo daalt de begroting van Defensie als gevolg van de overige mutaties met € 142,7 miljoen. Het betreft onder andere het doorwerken van de bijdrage vanuit de begroting hoofdstuk X Defensie aan hoofdstuk K Defensiematerieelbegrotingsfonds ten behoeve van uitgaven die op het fonds worden verantwoord.

2.3 Ontvangstenmutaties

Belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2024 (2 ^e suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)		
	Art.	2024
Stand begroting 2024 (inclusief NvW)		228.804
Mutaties 1e suppletoire begroting 2024		268.152
Stand 1e suppletoire begroting 2024		496.956
Mutaties suppletoire begroting september		- 33.849
Stand suppletoire begroting september		463.107
Belangrijkste suppletoire mutaties		
1. Overige ontvangstenmutaties	2, 8	4.265
Stand 2e suppletoire begroting 2024		467.372

Toelichting overzicht ontvangstenmutaties

1. Overige ontvangstenmutaties

Het ontvangstenbudget is vanwege enkele meerontvangsten per saldo met € 4,3 miljoen gestegen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere ontvangsten bij DOSCO (€ 4,0 miljoen).

2.4 Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 1 Inzet

Artikel 1 Inzet (bedragen x € 1.000)				
Art.	Verplichtingen	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
	Verplichtingen	3.618.347	- 88.267	3.530.080
	Uitgaven	3.475.729	- 800.000	2.675.729
	Apparaatsuitgaven	0	0	0
	Programmauitgaven	3.475.729	- 800.000	2.675.729
1.1	Programmauitgaven	3.475.729	- 800.000	2.675.729
	<i>Opdrachten</i>	<i>3.475.729</i>	<i>- 800.000</i>	<i>2.675.729</i>
	Crisisbeheersingsoperaties	3.454.798	- 790.000	2.664.798
	Financiering nationale inzet krijgsmacht	4.091	0	4.091
	Overige inzet	16.840	- 10.000	6.840
	Ontvangsten	327.738	0	327.738

Voor 2024 is 71% juridisch verplicht ten opzichte van het totaal beschikbare budget.

Toelichting op de verplichtingen

De verplichtingenruimte daalt met € 88,3 miljoen. De verwachte realisatie bij de Crisisbeheersingsoperaties en de Overige inzet wordt met in totaal € 50,0 miljoen neerwaarts bijgesteld. Deze bijstelling wordt ook verwerkt in de uitgavenraming - zie onderstaand de toelichting bij de uitgaven. Daarnaast wordt de verplichtingenraming voor het Budget Internationale Veiligheid (BIV) met € 38,3 miljoen neerwaarts bijgesteld omdat de onderliggende verplichtingen al eerder zijn aangegaan.

Toelichting op de uitgaven

De totale uitgaven voor 2024 worden met per saldo € 800,0 miljoen neerwaarts bijgesteld. Deze bijstelling is vooral het gevolg van het doorschuiven van het budget voor de steunmaatregelen voor Oekraïne. Hiertoe wordt in deze suppletoire begroting het budget voor 2024 neerwaarts bijgesteld met € 750,0 miljoen. Dit budget wordt met een Nota van wijziging op de Ontwerpbegroting 2025 toegevoegd aan de defensiebegroting voor 2025.

Daarnaast zijn de uitgaven voor de Crisisbeheersingsoperaties met € 40,0 miljoen verlaagd. Het BIV is een voorziening die het mogelijk maakt om op verwachte en onverwachte internationale ontwikkelingen te reageren. Het budget in deze voorziening, dat niet is ingezet, vloeit terug naar de HGIS. Met deze bijstelling vloeit € 40 miljoen terug naar de HGIS.

De verwachte uitgaven voor de overige inzet zijn € 10,0 miljoen lager dan verwacht. Dit budget wordt met name ingezet voor *Vessel Protection Detachments* (VPD) en een strategische reservering transport voor de *Very High Readiness Joint Task Force* (VJFT). In 2024 worden niet veel VPD's

meer verwacht, waardoor een deel van het resterende budget niet in 2024 tot besteding komt, de reservering voor transport wordt verwacht niet nodig te zijn in 2024.

Beleidsartikel 2 Koninklijke Marine

Artikel 2 Koninklijke Marine (bedragen x € 1.000)				
Art.	Verplichtingen	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
	Uitgaven	1.177.482	7.870	1.185.352
	Apparaatsuitgaven	1.081.764	4.405	1.086.169
2.2	Apparaatsuitgaven	1.081.764	4.405	1.086.169
	<i>Personele uitgaven</i>	<i>1.058.544</i>	<i>183</i>	<i>1.058.727</i>
	Eigen personeel	939.363	- 3.009	936.354
	Externe inhuur	12.944	- 825	12.119
	Overige personele exploitatie	69.337	4.960	74.297
	Kustwacht NL	14.464	- 1.283	13.181
	Kustwacht CARIB	22.436	340	22.776
	<i>Materiële uitgaven</i>	<i>23.220</i>	<i>4.222</i>	<i>27.442</i>
	Overige materiële exploitatie	21.761	3.939	25.700
	Kustwacht NL	107	18	125
	Kustwacht CARIB	1.352	265	1.617
	Programmauitgaven	95.718	3.465	99.183
2.1	Programmauitgaven	95.718	3.465	99.183
	<i>Opdrachten</i>	<i>95.643</i>	<i>3.240</i>	<i>98.883</i>
	Gereedstelling	19.360	3.640	23.000
	Kustwacht NL	72.293	- 400	71.893
	Kustwacht CARIB	3.990	0	3.990
	<i>(Schade)vergoeding</i>	<i>75</i>	<i>225</i>	<i>300</i>
	Schadevergoeding overig	75	225	300
	Ontvangsten	12.324	265	12.589

Voor 2024 is 99% juridisch verplicht ten opzichte van het totaal beschikbare budget.

Toelichting op de verplichtingen

De verplichtingen van de Koninklijke Marine stijgen met € 49,4 miljoen. Gedeeltelijk lopen deze mutaties gelijk met de uitgaven. Daarnaast is deze verhoging het gevolg van het afsluiten van meerjarige contracten voor externe inhuur en overige materiële uitgaven. Naar verwachting wordt dit jaar ook een meerjarig contract afgesloten voor het ontwikkelen, inrichten en uitvoeren van een opleiding. Doel van deze opleiding is het tekort aan goed gekwalificeerd technisch personeel bij de Koninklijke Marine te verminderen.

Beleidsartikel 3 Koninklijke Landmacht

Artikel 3 Koninklijke Landmacht (bedragen x € 1.000)				
Art.	Verplichtingen	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
		1.967.744	78.930	2.046.674
	Uitgaven	1.968.103	47.571	2.015.674
	Apparaatsuitgaven	1.861.258	56.571	1.917.829
3.2	Apparaatsuitgaven	1.861.258	56.571	1.917.829
	<i>Personele uitgaven</i>	1.830.378	57.708	1.888.086
	Eigen personeel	1.701.225	60.138	1.761.363
	Externe inhuur	25.558	903	26.461
	Overige personele exploitatie	103.595	- 3.333	100.262
	<i>Materiële uitgaven</i>	30.880	- 1.137	29.743
	Overige materiële exploitatie	30.880	- 1.137	29.743
	Programmauitgaven	106.845	- 9.000	97.845
3.1	Programmauitgaven	106.845	- 9.000	97.845
	<i>Opdrachten</i>	106.215	- 9.000	97.215
	Gereedstelling	106.215	- 9.000	97.215
	<i>(Schade)vergoeding</i>	630	0	630
	Schadevergoeding overig	630	0	630
	Ontvangsten	8.054	0	8.054

Voor 2024 is 98% juridisch verplicht ten opzichte van het totaal beschikbare budget.

Toelichting op de verplichtingen

De verplichtingenraming wordt met € 78,9 miljoen opwaarts bijgesteld. Hiervan hangt € 47,6 miljoen samen met de hieronder toegelichte kasuitgaven. De overige € 31,4 miljoen aan verplichtingen worden dit jaar nog aangegaan voor onder andere het opleiden van nieuw personeel en het inhuren van oefenterreinen.

Toelichting op de uitgaven

Het uitgavenbudget voor 2024 wordt verhoogd met € 47,6 miljoen. Dit wordt voornamelijk verklaard door de onderstaand toegelichte personele uitgaven.

Personele uitgaven

De personele uitgaven worden verhoogd met per saldo met € 57,7 miljoen. Deze verhoging wordt met name veroorzaakt door hogere uitgaven voor eigen personeel. Deze uitgaven stijgen per saldo met € 60,1 miljoen. Hiervan is een deel (€ 27,3 miljoen) bestemd voor de gestegen personele uitgaven als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2025-2026, waaronder incidentele loonontwikkeling en eenmalige uitkering in 2024. Daarnaast is dit (€ 21,8 miljoen) het gevolg van het toekennen van budget voor het uitbetalen van verlof van reservisten. Defensie zal als gevolg van een

rechterlijke uitspraak het verlov van reservisten met terugwerkende kracht voor 5 jaar uitbetalen. De overige € 11 miljoen wordt ingezet voor het tekort op het reservistenbudget door een stijging van het aantal reservisten.

Beleidsartikel 4 Koninklijke Luchtmacht

Artikel 4 Koninklijke Luchtmacht (bedragen x € 1.000)				
Art.	Verplichtingen	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
		965.866	10.014	975.880
	Uitgaven	965.866	- 45.836	920.030
	Apparaatsuitgaven	935.118	- 47.872	887.246
4.2	Apparaatsuitgaven	935.118	- 47.872	887.246
	<i>Personele uitgaven</i>	884.397	- 30.244	854.153
	Eigen personeel	750.490	- 38.402	712.088
	Externe inhuur	16.290	4.220	20.510
	Overige personele exploitatie	117.617	3.938	121.555
	<i>Materiële uitgaven</i>	50.721	- 17.628	33.093
	Overige materiële exploitatie	50.721	- 17.628	33.093
	Programmauitgaven	30.748	2.036	32.784
4.1	Programmauitgaven	30.748	2.036	32.784
	<i>Opdrachten</i>	30.748	1.936	32.684
	Gereedstelling	30.748	1.936	32.684
	<i>(Schade)vergoeding</i>	0	100	100
	Schadevergoeding overig	0	100	100
	Ontvangsten	12.111	0	12.111

Voor 2024 is 100% juridisch verplicht ten opzichte van het totaal beschikbare budget.

Toelichting op de verplichtingen

De verplichtingen worden met per saldo met € 10,0 miljoen verhoogd. Dit is binnen eigen personeel voornamelijk het gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2025-2026 (€ 11,5 miljoen) en de compensatie voor het verlot van reservisten (€ 3,3 miljoen). Defensie zal als gevolg van een rechterlijke uitspraak het verlot van reservisten met terugwerkende kracht voor 5 jaar uitbetalen. Voorts wordt verplichtingebudget beschikbaar gesteld voor het aangaan van inhuurcontracten (€ 16,7 miljoen), deels vanuit eigen personeel (€ 4,2 miljoen). Daarnaast is het budget overige personele exploitatie ook dit jaar opgehoogd (€ 43,3 miljoen) voor (vlieger-)opleidingen vanwege het aangaan van langjarige Foreign Military Sales cases.

Omdat de personele en materiële exploitatie lager uitvalt dan eerder werd geraamd, wordt het verplichtingebudget met € 55,0 miljoen in 2024 verlaagd. Deze verlaging is gelijk aan de verlaging die bij de uitgaven wordt toegelicht.

Toelichting op de uitgaven

Het uitgavenbudget voor 2024 wordt verlaagd met € 45,8 miljoen. Dit wordt verklaard door onderstaand personele en materiële uitgavenbijstellingen.

Personele uitgaven

Per saldo wordt het budget met € 30,2 miljoen neerwaarts bijgesteld. Deze bijstelling heeft te maken met een verschil tussen het uitgavenbudget en de prognose voor het huidige boekjaar. Hierdoor is het uitgavenbudget voor personele uitgaven € 49,0 miljoen verlaagd. De personele omvang van de organisatie is weliswaar toegenomen, maar de formatieve groei van de organisatie is harder toegenomen als gevolg van Defensienota 2022.

Daarnaast wordt het uitgavenbudget verhoogd voor het arbeidsvoorwaardenakkoord 2025-2026 (€ 11,5 miljoen), ten behoeve van de incidentele loonontwikkeling en eenmalige uitkering in 2024. Reservisten zijn in 2024 met een terugwerkende kracht tot vijf jaar gecompenseerd in hun recht op vakantie verlof (€ 3,2 miljoen). Het budget voor externe inhuur wordt verhoogd, waarvoor budget vanuit eigen personeel beschikbaar is gesteld (€ 4,2 miljoen). Als laatste wordt het budget voor de overige personele exploitatie opwaarts bijgesteld als gevolg van maatregelen uit de Defensienota 2022 (€ 3,7 miljoen).

Materiële uitgaven

Het uitgavenbudget voor de overige materiële exploitatie wordt verlaagd. Dit is onder andere het gevolg van een lager dan verwachte realisatie op deze uitgaven.

Gereedstelling

Ten behoeve van de transitie naar «1ATM» (1 Air Traffic Management) is gereedstellingsbudget toegevoegd (€ 1,9 miljoen) voor het actualiseren van een opleidingssimulator.

Beleidsartikel 5 Koninklijke Marechaussee

Artikel 5 Koninklijke Marechaussee (bedragen x € 1.000)			
Art. Verplichtingen	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Art. Verplichtingen	738.151	- 4.184	733.967
Uitgaven	738.151	- 4.984	733.167
Apparaatsuitgaven	731.277	- 4.994	726.283
5.2 Apparaatsuitgaven	731.277	- 4.994	726.283
<i>Personele uitgaven</i>	<i>701.141</i>	<i>- 641</i>	<i>700.500</i>
Eigen personeel	639.958	8	639.966
Externe inhuur	18.416	0	18.416
Overige personele exploitatie	42.767	- 649	42.118
<i>Materiële uitgaven</i>	<i>30.136</i>	<i>- 4.353</i>	<i>25.783</i>
Overige materiële exploitatie	30.136	- 4.353	25.783
Programmauitgaven	6.874	10	6.884
5.1 Programmauitgaven	6.874	10	6.884
<i>Opdrachten</i>	<i>6.824</i>	<i>10</i>	<i>6.834</i>
Gereedstelling	6.824	10	6.834
<i>(Schade)vergoeding</i>	<i>50</i>	<i>0</i>	<i>50</i>
Schadevergoeding overig	50	0	50
Ontvangsten	4.459	0	4.459

Voor 2024 is 98% juridisch verplicht ten opzichte van het totaal beschikbare budget.

Toelichting op de verplichtingen

De verplichtingen voor 2024 worden verlaagd met € 4,2 miljoen.

Toelichting op de uitgaven

Het uitgavenbudget voor 2024 wordt verlaagd met € 5,0 miljoen.

Beleidsartikel 7 Commando Materieel en IT

Artikel 7 Commando Materieel en IT (bedragen x € 1.000)				
Art.	Verplichtingen	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
	Uitgaven	855.878	48.362	904.240
	Apparaatsuitgaven	682.259	41.423	723.682
7.2	Apparaatsuitgaven	682.259	41.423	723.682
	<i>Personele uitgaven</i>	<i>663.220</i>	<i>41.423</i>	<i>704.643</i>
	Eigen personeel	574.719	17.395	592.114
	Externe inhuur	63.097	24.000	87.097
	Overige personele exploitatie	25.404	28	25.432
	<i>Materiële uitgaven</i>	<i>19.039</i>	<i>0</i>	<i>19.039</i>
	Overige materiële exploitatie	19.039	0	19.039
	Programmauitgaven	173.619	6.939	180.558
7.1	Programmauitgaven	173.619	6.939	180.558
	<i>Opdrachten</i>	<i>173.619</i>	<i>6.939</i>	<i>180.558</i>
	Gereedstelling	173.619	6.939	180.558
	Ontvangsten	19.826	0	19.826

In totaal is voor 2024 100 % juridisch verplicht en 0 % beleidsmatig gereserveerd ten opzichte van het totaal beschikbare budget. Het huidige percentage juridisch verplicht wordt nog nader gezien in samenhang met veranderende leverschema's, en biedt daarmee richting de Slotwet geen zekerheid over de uiteindelijke realisatie op dit artikel.

Toelichting op de verplichtingen

De verplichtingen worden met € 96,5 miljoen verhoogd. Dit komt voornamelijk door de hogere verplichtingen (€ 57,1 miljoen) voor de verlenging van inhuurcontracten voor het Joint Informatievoorziening Commando (JIVC). De vraag naar IT-dienstverlening op het gebied van innovatie en vernieuwing en instandhouding blijft stijgen. In combinatie met de achterblijvende vulling van de organisatie als gevolg van de krappe arbeidsmarkt en vertraging op een aantal IT-projecten zijn de inhuurcontracten voor het JIVC toegenomen. Het budget voor materiële exploitatie wordt met € 15,0 miljoen verhoogd voor innovatieprojecten. Daarnaast wordt het budget voor gereedstelling met € 6,9 miljoen verhoogd voor het verwerven van duurzame brandstof. Het verplichtingenbudget wordt tevens verhoogd met € 6,1 miljoen voor formatie-uitbreiding ten behoeve van project Grenade 29. Dit project heeft tot doel het vereenvoudigen van het proces van interpretatie van ruwe data tot effectieve en efficiënte inzet. Als laatste wordt het verplichtingenbudget opwaarts bijgesteld met € 5,8 miljoen voor het arbeidsvoorwaardenakkoord 2025-2026, ten behoeve van de incidentele loonontwikkeling en eenmalige uitkering 2024.

Toelichting op de uitgaven

Het uitgavenbudget voor 2024 wordt verhoogd met € 48,4 miljoen. Dit wordt verklaard door onderstaand toegelichte personele uitgavenbijstellingen en bijstellingen in de opdrachten.

Personele uitgaven

De personele uitgaven worden per saldo met € 41,4 miljoen verhoogd. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een hoger budget voor externe inhuur (€ 24,0 miljoen) voor noodzakelijk IT-functies.

Het budget voor eigen personeel wordt met € 17,4 miljoen verhoogd. Deze middelen zijn bestemd voor de gestegen personele uitgaven als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2025-2026, waaronder incidentele loonontwikkeling en eenmalige uitkering in 2024. Tevens is dit budget verhoogd met € 6,1 miljoen ten behoeve van project Grenade 29 dat tot doel heeft het vereenvoudigen van het proces van interpretatie van ruwe data tot effectieve en efficiënte inzet.

Opdrachten

Het budget voor gereedstelling stijgt met € 6,9 miljoen. Dit betreft extra uitgaven voor het verwerven van duurzame brandstof.

Beleidsartikel 8 Defensie Ondersteuningscommando

Artikel 8 Defensie Ondersteuningscommando (bedragen x € 1.000)				
Art.	Verplichtingen	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
		1.714.256	10.103	1.724.359
	Uitgaven	1.726.656	17.103	1.743.759
	Apparaatsuitgaven	1.578.601	15.108	1.593.709
8.2	Apparaatsuitgaven	1.578.601	15.108	1.593.709
	<i>Personele uitgaven</i>	<i>1.132.842</i>	<i>3.635</i>	<i>1.136.477</i>
	Eigen personeel	810.366	– 11.795	798.571
	Externe inhuur	38.645	3.355	42.000
	Overige personele exploitatie	259.682	15.694	275.376
	Attaches	24.149	– 3.619	20.530
	<i>Materiële uitgaven</i>	<i>445.759</i>	<i>11.473</i>	<i>457.232</i>
	Overige materiële exploitatie	440.259	7.674	447.933
	Attaches	5.500	3.799	9.299
	Programmauitgaven	148.055	1.995	150.050
8.1	Programmauitgaven	148.055	1.995	150.050
	<i>Opdrachten</i>	<i>0</i>	<i>250</i>	<i>250</i>
	Gereedstelling	0	250	250
	<i>(Schade)vergoeding</i>	<i>148.055</i>	<i>1.745</i>	<i>149.800</i>
	Schadevergoeding overig	8.555	745	9.300
	Nationaal Fonds Ereschuld	139.000	1.000	140.000
	Reservering schadevergoedingen Chrom-6 Defensie	500	0	500
	Ontvangsten	68.995	4.000	72.995

Voor 2024 is 96% juridisch verplicht ten opzichte van het totaal beschikbare budget.

Toelichting op de verplichtingen

Het verplichtingenbudget voor 2024 is met € 10,1 miljoen toegenomen wat voornamelijk samenhangt met de uitgaven die hieronder worden toegelicht.

Toelichting op de uitgaven

Het uitgavenbudget voor 2024 wordt per saldo verhoogd met € 17,1 miljoen. Dit wordt verklaard door onderstaande bijstellingen.

Personele uitgaven

Eigen personeel

Het budget voor eigen personeel is per saldo met € 11,8 miljoen verlaagd. Er zijn voor € 13,8 miljoen aan middelen toegekend als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2025-2026, waaronder de incidentele loonontwikkeling en eenmalige uitkering in 2024.

Ondanks dat de organisatie groeit wordt, mede door krapte op de arbeidsmarkt, een lagere personele vulling verwacht. Ter dekking van tekorten elders op de begroting is het budget voor eigen personeel met € 23,0 miljoen verlaagd. Dit is deels overgeheveld naar het budget voor

de overige materiële exploitatie voor energie en water (€ 14,3 miljoen) en transport (€ 3,7 miljoen). Een aantal kleine herschikkingen leidt tot een verlaging van het budget met € 2,6 miljoen.

Overige personele exploitatie

Het budget voor de overige personele exploitatie is per saldo met € 15,7 miljoen verhoogd. Voor de afdracht Werkkostenregeling is dit jaar een naheffingsaanslag over de jaren 2021 en 2022 van de Belastingdienst ontvangen. DOSCO heeft hiervoor € 10,4 miljoen ontvangen vanuit artikel 12 Nog onverdeeld. Een aantal kleine herschikkingen leidt tot een verhoging van het budget met € 5,3 miljoen.

Materiële uitgaven

Overige materiële exploitatie

Het budget voor de overige materiële exploitatie is per saldo verhoogd met € 7,7 miljoen. Vanuit het budget voor eigen personeel is € 14,3 miljoen toegevoegd aan het budget voor energie en water vanwege de gestegen prijzen en € 3,7 miljoen aan het budget voor transport vanwege de toegenomen vraag. Daarnaast is het budget voor ondersteuning van verschillende maatregelen met € 10,3 miljoen verlaagd, wat overgeheveld is naar het budget voor instandhouding infra.

Niet-Beleidsartikel 9 Algemeen

Artikel 9 Algemeen (bedragen x € 1.000)				
Art.	Verplichtingen	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
	Verplichtingen	272.818	4.198	277.016
	Uitgaven	273.635	4.264	277.899
9.1	Programmauitgaven	273.635	4.264	277.899
	<i>Subsidies (regelingen)</i>	<i>56.201</i>	<i>395</i>	<i>56.596</i>
	Subsidies	150	0	150
	Subsidies	56.051	395	56.446
	<i>Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken</i>	<i>76.773</i>	<i>0</i>	<i>76.773</i>
	Kennisopbouw TNO via EZ	68.036	0	68.036
	Kennisopbouw NLR via EZ	4.177	0	4.177
	Kennisopbouw MARIN via EZ	4.264	0	4.264
	Overige Bijdragen	296	0	296
	<i>Opdrachten</i>	<i>12.149</i>	<i>2.861</i>	<i>15.010</i>
	Opdrachten beleid	7.365	- 100	7.265
	opdrachten milieu beleid	4.784	2.961	7.745
	<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>	<i>96.772</i>	<i>- 192</i>	<i>96.580</i>
	Bijdrage aan de NAVO	83.015	0	83.015
	Bijdrage aan internationale samenwerking	13.757	- 192	13.565
	<i>Bekostiging</i>	<i>4.424</i>	<i>2.200</i>	<i>6.624</i>
	Bekostiging diverse instellingen	4.424	2.200	6.624
	<i>Inkomensoverdrachten</i>	<i>3.522</i>	<i>0</i>	<i>3.522</i>
	Overige bijdragen	3.522	0	3.522
	<i>(Schade)vergoeding</i>	<i>23.794</i>	<i>- 1.000</i>	<i>22.794</i>
	Schadevergoeding overig	2.425	0	2.425
	Regeling Chroom 6 Defensie	10.015	0	10.015
	Civielrechtelijke Regeling Srebrenica 2020	11.354	- 1.000	10.354
	Ontvangsten	1.600	0	1.600

Toelichting op de verplichtingen

Het verplichtingenbudget is met € 4,2 miljoen gestegen. De verplichtingen lopen gelijk met de kasuitgaven zoals hieronder uiteengezet.

Toelichting op de uitgaven

Het uitgavenbudget wordt met per saldo met € 4,3 miljoen opwaarts bijgesteld. Deze bijstelling is onder andere het gevolg van van de bijdrage van ministerie van Economische Zaken (EZ) voor OER-programma (Opwek Energie op Rijksvastgoed) Defensie ter hoogte van € 2,0 miljoen. Daarnaast is voor de uitvoering van de Europese verordening sociale zekerheid het budget op de post «bekostiging diverse instellingen» verhoogd met € 2,2 miljoen.

Niet-Beleidsartikel 10 Apparaat kerndepartement

Artikel 10 Apparaat kerndepartement (bedragen x € 1.000)				
Art.	Verplichtingen	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
	Verplichtingen	1.949.147	- 23.099	1.926.048
	Uitgaven	1.926.677	- 23.099	1.903.578
10.2	Apparaatsuitgaven	1.926.677	- 23.099	1.903.578
	<i>Personele uitgaven</i>	<i>1.880.007</i>	<i>- 12.007</i>	<i>1.868.000</i>
	Eigen personeel	452.700	- 12.285	440.415
	Externe Inhuur	43.128	- 3.589	39.539
	Overige personele exploitatie	35.980	- 336	35.644
	Uitkeringen (pensioenen en wachtgeld)	1.348.199	4.203	1.352.402
	<i>Materiële uitgaven</i>	<i>46.670</i>	<i>- 11.092</i>	<i>35.578</i>
	Overige materiële exploitatie	46.670	- 11.092	35.578
	Ontvangsten	8.000	0	8.000

Toelichting op de verplichtingen

Het verplichtingenbudget wordt met € 23,1 miljoen neerwaarts bijgesteld. De verplichtingen lopen grotendeels gelijk met de kasuitgaven zoals hieronder uiteengezet.

Toelichting op de uitgaven

De uitgaven worden met € 23,1 miljoen neerwaarts bijgesteld. Deze bijstelling is het gevolg van de bijstellingen in de personele uitgaven en de materiële uitgaven.

Personele uitgaven

Het uitgavenbudget voor de personele uitgaven wordt per saldo met € 12,0 miljoen neerwaarts aangepast. Er zijn middelen toegekend als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2025-2026, waaronder de incidentele loonontwikkeling en eenmalige uitkering in 2024. Vanwege een lager dan eerder geraamde personele vulling wordt het budget met € 12,3 miljoen verlaagd. Het budget voor uitkeringen wordt als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2025-2026 met € 4,2 miljoen verhoogd.

Materiële uitgaven

Het budget voor de overige materiële uitgaven wordt per saldo met € 11,1 miljoen neerwaarts aangepast. Deze bijstelling is het resultaat van meerdere factoren. Zo zijn nog niet alle maatregelen uit de Defensienota volledig geïmplementeerd, waarvoor het beschikbare budget voor deze maatregelen wordt aangepast.

Niet-Beleidsartikel 11 Geheim

Artikel 11 Geheim (bedragen x € 1.000)				
Art.	Verplichtingen	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
	Verplichtingen	18.917	0	18.917
	Uitgaven	18.917	0	18.917
11.0	Geheim	18.917	0	18.917
	<i>Geheim</i>	<i>18.917</i>	<i>0</i>	<i>18.917</i>
	Geheim	18.917	0	18.917
	Ontvangsten	0	0	0

Niet-Beleidsartikel 12 Nog onverdeeld

Artikel 12 Nog onverdeeld (bedragen x € 1.000)				
Art.	Verplichtingen	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
		287.780	- 287.780	0
	Uitgaven	296.780	- 296.780	0
12	Nog onverdeeld	296.780	- 296.780	0
	Nog onverdeeld	296.780	- 296.780	0
	Ontvangsten	0	0	0

Toelichting op de verplichtingen

Het verplichtingenbudget voor 2024 wordt met € 287,8 miljoen neerwaarts aangepast. Deze bijstelling hangt samen met de bijstelling van de uitgaven.

Toelichting op de uitgaven

Het uitgavenbudget wordt met € 296,8 miljoen naar beneden bijgesteld. Zo wordt allereerst € 116,7 miljoen voor arbeidsvoorwaarden overgeheveld naar de Defensieonderdelen. Dit budget is met name bestemd voor gestegen personele uitgaven als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2025-2026, waaronder incidentele loonontwikkeling en eenmalige uitkering in 2024. Daarnaast is € 33,7 miljoen toegevoegd aan andere artikelen binnen de begroting; dit budget is bestemd voor de uitgaven als gevolg van een rechterlijke uitspraak waarbij het verlov van reservisten met terugwerkende kracht voor 5 jaar wordt toegekend.

In aanvulling hierop is € 42 miljoen aan budget overgeheveld naar COMMIT, voor hoger dan verwachte uitgaven bij dit defensieonderdeel. Daarnaast heeft Defensie een naheffingsaanslag van de Belastingdienst voldaan van € 10,4 miljoen. Het budget hiervoor is overgeheveld van dit artikel naar het artikel van DOSCO, van waar de betaling heeft plaatsgevonden. Vervolgens wordt € 14,4 miljoen overgeheveld voor maatregelen, waarvoor het budget nog op dit artikel werd aangehouden. Tot slot wordt het resterende budget met een omvang van € 57,4 miljoen neerwaarts aangepast.

Niet-Beleidsartikel 13 Bijdrage aan Defensiematerieelbegrotingsfonds

Artikel 13 Bijdrage aan Defensiematerieelbegrotingsfonds (bedragen x € 1.000)				
Art.	Verplichtingen	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
	Verplichtingen	0	0	0
	Uitgaven	0	0	0
	Ontvangsten	0	0	0

Toelichting op de uitgaven

Tot Prinsjesdag 2024 werd het Defensiematerieelbegrotingsfonds (K) gevoed met een bijdrage vanuit de defensiebegroting. Deze bijdrage was opgenomen in dit artikel en werd in het fonds ontvangen op artikel 7. Vanaf Prinsjesdag 2024 wordt het budget direct overgeheveld van de defensiebegroting en de begrotingen van andere departementen naar de betreffende artikelen op het DMF. Dit artikel wordt opgeheven. Deze maatregel is technisch van aard.

Subsidies (bedragen x € 1.000)

Naam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Reden	Laatste	Volgende	Einddatum
		2023	2024	2025	2026	2027	2028	afwijking	evaluatie	evaluatie	
		28.410	34.159	34.212	0	0	0	suppletioire	2024	2026	2026
		26.177	34.159	34.212	0	0	0	begroting	september	2022	2026
		25	40	40	0	0	0	suppletioire	2024	2021	2026
		245	285	285	0	0	0	t.o.v. 1e	2024	2022	2027
		18.184	18.940	18.940	0	0	0	suppletioire	2024	2019	2025
		322	346	346	0	0	0	begroting	2024	2022	2027
		0	148	148	0	0	0	suppletioire	2024	2022	2027
		23	25	25	0	0	0	begroting	2024	2022	2027
		118	125	125	0	0	0	suppletioire	2024	2022	2027
		22	25	25	0	0	0	begroting	2024	2022	2027
		75	75	75	0	0	0	correctie	n.v.t.	2022	2027
		0	2.033	2.375	342	342	342	op	2027	2027	2027
		47.432	56.201	56.596	395	395	395	kosten	2027	2027	2027
		47.293	47.311	47.311	0	0	0	aanvullende	2027	2027	2027
		24.502	34.159	34.212	0	0	0	0 activiteiten	2022	2026	2026
Stichting Nederlands Veteraneninstituut (NLVI)											
Nationaal Comité Herdenking Capitulatie 1945 Wageningen	25	25	40	40	0	0	0			2021	2026
Stichting Veteranen Platform (VP)	212	245	285	285	0	0	0			2022	2027
Stichting Koninklijke Defensiemusea	17.141	18.184	18.940	18.940	0	0	0			2019	2025
Stichting Nationale Taptoe	304	322	346	346	0	0	0			2022	2027
Universiteit van Amsterdam	74	0	148	148	0	0	0			2022	2027
Stichting Maritiem Kenniscentrum	23	25	25	25	0	0	0			2022	2027
Stichting Historische Vlucht	118	123	125	125	0	0	0			2022	2027
SWoon NLDA	22	23	25	25	0	0	0			2022	2027
Stichting Klachtentelefoon Luchtverkeer Limburg		75	75	75	0	0	0			2022	2027
Subsidies te verstrekken na evaluatie/ nader te verdelen		0	949	2.033	342	342	342			n.v.t.	2027
Totaal subsidies	47.293	47.432	56.201	56.596	395	395	395			0	0

De genoemde bedragen betreffen het wettelijk plafond voor subsidies

3 Bijlage subsidieoverzicht